

ne un plat presentable de cuina medieval. *Les litúrgies del menjar* és, ja com a títol, una declaració de principis: és la condensació d'unes maneres d'entendre les relacions humanes, que en tota civilització i circumstància han tingut bona part de la seva concreció al voltant d'un àpat. I, com en tota activitat humana, aquestes litúrgies han comportat un llenguatge, uns instruments, uns rituals —transmesos oralment o per escrit—, uns oficis i uns llocs específics on ser practicades. La recuperació i estudi de la seva gestació, evolució i transmissió ha estat la tasca efectuada per Pep Vila, a partir de la consulta exhaustiva d'arxius, de converses i entrevistes, i sense fer concessions a l'anècdota fàcil.

El resultat és una obra seriosa, no apta per a pusil·lànimes, tastaolletes i diletants —*animus non est in patinis* (parafraçant Terenci, «no s'està pas per cassoles»)—, però que esdevé una lectura agraïda per al lector mínimament sensible: és un viatge en el temps, que ens introdueix a les cuines dels nobles, als rebostos dels masos medievals, a les tavernes i hostals del segle XVIII, i en el qual podem compartir taula a les celebracions conventuals —sovint opulentes— d'altres èpoques, entrellucar les xefles reials, considerar —amb Eiximenis— la propensió de certs ingredients a aixecar passions libidinoses,

o fins i tot aproximar-nos als esbossos d'una incipient —i a vegades risible— idea de la dietètica.

La publicació d'aquesta obra, des de la Diputació de Girona, recupera —i no solament per a l'àmbit dels erudits— un dels aspectes menys estudiats de la nostra història i que, paradoxalment, ha estat i és el més proper, tangible i quotidià de tots: la litúrgia del menjar.

Dani Vivern

Amer i l'institut

Joan SALA I PLANA.
L'institut d'Amer.
Una aspiració col·lectiva.
 Ajuntament d'Amer.
 Amer, 1999.
 91 pàgines.

Sempre m'havia resultat curiós el fet que Amer, una població petita, tingués institut. M'havia sorprès, també, que bastants escolars d'Olot anessin a fer el BUP a Amer. El llibre de Joan Sala m'ha ajudat a comprendre el perquè.

Amer, a mitjan dècada dels 60, amb tan sols uns 3.400 habitants, s'engrescà en el projecte de dotar la població d'un centre docent d'estudis secundaris. La inquietud i la tenacitat de la corporació municipal —pel que s'entreu en el llibre de Joan Sala, molt ben conduïda pel secretari de l'Ajuntament—, la col·laboració d'altres municipis veïns, la participació d'empreses de la zona i, també, una voluntat generalitzada dels habitants de la vila —que queda ben reflectida, per exemple, en la subscripció popular per a l'adquisició dels terrenys on s'havia de construir l'edifici per al centre— ho varen fer possible. Aquest aspecte, el fet de tractar-se d'una aspiració col·lectiva, que l'autor enuncia ja en el títol del llibre, m'ha interessat de manera específica.

Joan Sala exposa, de manera detallada, pausada i entenedora, les vicissituds de més de 30 anys d'història d'aquest centre d'ensenyament. Des dels temps del col·legi lliure adoptat, en què s'havien de fer les classes en el mateix ajuntament, utilitzar la plaça de la vila com a pati i un turisme com a transport escolar, fins a final de la dècada dels 90, en què l'Institut de Batxillerat Castell d'Estela compta amb una trentena llarga de professors i més de tres-cents alumnes. Aquest estudi, a l'autor li és possible fer-lo a partir d'una anàlisi

exhaustiva de la documentació existent, combinada i contrastada amb els testimonis de les persones que han estat relacionades amb l'institut, però sobretot en el llibre es remarca que Sala ha participat en aquesta aspiració col·lectiva i que, com a director o com a professor, coneix directament una bona part d'aquesta història i la pot escriure en primera persona.

Si al principi deia que personalment m'havia agraït el llibre per algunes qüestions potser puntuals i anecdòtiques, voldria acabar aquest comentari dient que m'ha interessat perquè —i penso que aquesta és la gran aportació d'un llibre com el que aquí ressenyem— a partir d'un exemple concret com aquest ens és més fàcil entendre la situació actual de l'ensenyament secundari a Catalunya.

Gabriel Alcalde

La Girona restauracionista

Joan PUIGBERT I BUSQUETS.
Política municipal a la Girona de la Restauració (1874-1900).
 Ajuntament de Girona, 2000.
 314 pàgines.

És força habitual que, quan algú vol fer un comentari agradós d'un treball d'història, comenci amb l'afirmació que l'obra en qüestió omple